

LBRIS

We know
books

TÓTH KÁLMÁN

KAGUR, A FARKAS

IFJÚSÁGI REGÉNY

Editura **KEDVENC Kiadó**
Székelyudvarhely, 2021
ISBN: 978-606-8638-96-6

A havasi világ felett duhajkodó szeleket már az Észak küldte előre a Tél szálláscsinálóinak. A sudár fenyőkkel birokra kelő vihar dermesztő leheletében a távoli Észak dalolt, és a bércek csodálatos szépségű világa – mely nemrég még az élet zöld színének oly sok árnyalatát őrizte – komor szürkébe öltözött.

A hegyek gerince felett ólmos, komor felhők jelentek meg. Ki tudja: vihart, vagy éppenséggel hóvihart hordoznak-e magukban ezek a fenyegető fellegek? Az ember nem tudhatja, de az állatok igen, és ha a havast lakó, erdőt járó emberek jól megfigyelik az erdei állatok szokásait, viselkedését, a természet számos titkára derül fény.

Mert, ha a csapatokban keringő varjak serege hirtelen lecsap és mind megül a nagy fák ágain, ez azt jelenti, vihar jön. Ha a nyúl elhagyja a porhanyó szántásban kényelmes pihenőhelyét és behúzódik az erdőbe, a vízmosságok bozótjába: havazni fog. Ha az árok partjáról felvert fogolycsapat oly alacsonyan repül a föld színe felett, ahogy a vadászó ölyv szokott: hófúvás jön.

És így tovább. A havasi embert sok mindenre figyelmeztetik az állatok, mert finom ösztönükkel gyakran biztosabban jelzik a nagyidő közeledését, mint a meteorológiai jelentések.

– Bolond egy idő ez, Sándor fiam – állt meg egy pillanatra a vén Izai.

Az öreg fővadász és fiatal segédje a szirtre épített kilátóhoz igyekezett.

Egy aránylag szélvédett sziklahasadékba húzódba szusszantak egyet. Nem volt könnyű a kanyargó, meredeken magasba ívelő ösvényen a vadul szembefúvó széllel haladni.

Sándor, a fiatal erdész, nemrég került a havasra. A síkságon nevelkedett fiatalember tulajdonképpen most ismerkedik a havas életével. Ha nem az öreg Izai lenne tanítómestere, aki előtt nyitott könyv a havasi rengeteg minden titka – nem volna könnyű dolga a fiatal erdésznek, de az öreg fővadász olyan szeretettel vezeti be fiatal társát a havasi erdőjárás titkaiba, mint az apa a fiát.

– Eلسzívunk egy pipa dohányt, fiam, aztán tovább megyünk – szedte elő dohányos zacskóját az öreg, közben félszemmel társára sandított. Tulajdonképpen nem is annyira magáért, hanem Sándorért állt meg.

– Hadd fújja ki magát a gyerek – gondolta magában, de meg volt elégedve, mert fiatal segédjén nem látszott a fáradtság.

Alattuk, a völgyben vadul zúgó szél a fenyőrengeteggel birkózott.

A szél hatalmas erővel rontott a fenyvesnek, de az évszázados fenyőóriások állták a vihar ostromát. Innen felülről, amíg csak belátott a szem a völgybe, végig hullámozott, borzongott a fenyők méregzöld tengere.

Sándornak a róna jutott eszébe, az aranyló búzatáblák kalászeit ringatja, hullámoztatja így a szellő. De mi a búza vékony szalmaszála ezekhez a derékvastagságú fenyőkhöz képest?... És micsoda ereje van a havasi viharoknak, hogy éppen úgy borzolja, hullámoztatja a fenyvest, mint a rónák szellője a kalászok aranysárga tengerét!?

Amíg az öreg elgondolkozva szívta a pipáját, Sándor szeme szeretettel simogatta a borostás, vén arcot. Szívébe zárta öreg tanítómesterét, pedig – ha visszagondol első találkozásukra, amikor szolgálattételre jelentkezett – a vénember elég harapósan fogadta. És íme: most milyen jól megértik egymást.

– A vén Izai mellé kerülsz? Na, nem irigyelünk – mondták az erdészeti főiskolán társai, amikor megtudták Sándor beosztását.

Igen, az öreg fővadászról az a hír járta, hogy magának való, bogaras vén ember. Vadász körökben sok tréfás történet keringett az öreg bogarairól.

Tréfa ide, tréfa oda – lehet, hogy bogaras volt az öreg, de az biztos, hogy lelkiismeretes, kiváló erdész, a természet és vadon nagyszerű ismerője, talpig ember.

Sándort valóban nem a legbarátságosabban fogadta, mikor jelentkezett nála.

– Hány éves vagy te, fiam? – állt elébe az öreg és úgy a szeme közé nézett, mintha fel akarta volna nyársalni.

– Huszonkettő múltam – vágta ki Sándor egy kis szorongással, mert látta, hogy főnöke nincs elragadtatva az ő fiatalságától.

– Szóval – csattant fel Izai –, kölyökember vagy! Tudod, hogy nálunk, a havasokban, a szolgálat nehéz? Gondolod, hogy megfelelsz?

– Gondolom!

– Hm... hm... hát ez szép – enyhült meg a nagy önbizalom láttán az öreg –, megpróbálhatjuk. Majd meglátjuk. A feleségem megmutatja a szobádat. Holnaptól kezdve együtt járunk. Reggel négykor indulunk.

Aztán, mikor a bogaras vén Izai meggyőződött arról, hogy a „kölyökember” éppen olyan megszállott rajongója az erdőnek, a természetnek, a vadon állatvilágának, mint ő – mintha fiának fogadta volna fiatal segédjét...

– Pocsék idő – verte ki Izai a pipáját –, de a jó erdész mégsem bújhat el. Az orvadászok az ilyen cudar időben garázdálkodnak leginkább.

– Ésszerű is – vélte Sándor –, mert azt hiszik, hogy ilyen időben mi otthon üldögélünk.

– Nemcsak az, fiam, hanem ebben a zúgó szélben még a lövés sem hallik olyan messze, mint máskor.

Úgy elnyomja azt a szél, hogy még ha meg is hallod, akkor se tudsz tájékozódni, hol, merre lőttek. Aztán, ne felejtsd el, hogy más a havasi és más a síksági orvadász. A síksági orvadász gyáva lesipuskás, de a havasi, az veszedelmes bandita, mindenre elszánt gonosztevő. Hamar golyót röpít az emberbe is. Itt a vízmosságok, szakadások mélye megőrzi a titkot, de a síkság, az könnyen kifecsegi. Ezt jól jegyezd meg, de indítsunk, mert még van mit kapaszkodni.

A kilátó magas tornyáról majd lesodorta őket a szél, de azért apróra végigtávcsovezték az egész belátható területet.

– Sehol semmi mozgás – állapította meg az öreg leereszkedés közben.

– Semmi. De nem is jeleztek egyik területről sem gyanúsat. Nem hinném, hogy nálunk vadászna valaki a tilosban – vélte Sándor.

– Ahol erdő van, és vad van, ott mindig akadnak, akiket hajt az orvadászok bűnös szenvedélye. Akad nálunk is ilyesmi, azért, mert nem kaptuk meg a nyomát, lehet, hogy van. Sőt, valószínű.

A völgy másik oldalán ereszkedtek le. Itt már nem vágott annyira a szél. Az ösvény is szélesebb volt. Egymás mellett lépkedtek.

– Mennyi ideje jársz velem? – fordult hirtelen Izai Sándorhoz.

– Ötödik hónapja.

– Igyekezz mindent jól eszedbe vésni, mert nagy terveim vannak veled, fiam. Azt szeretném, ha te lennél az utódom. Azt, hogy neked adjam át ezt a területet, hogy te légy majd a gazdája. És szeretném, ha jó gazdája lennél az erdőnek és lakóinak.

– Ugyan. Izai bátyám – szabódott Sándor, bár a szíve hevesebben kezdett dobogni erre a nagy megbecsülésre.

– Úgy gondolom – folytatta az öreg figyelemre se méltatva a közbekotyogást –, hogy ha még egy évig együtt járjuk a havast, akkor nyugodtan átveheted a hivatalt.

– És Izai bátyám?

Megálltak. Az öreg és a fiatal férfi szembefordult egymással. Az egyiknek a tekintetében szerető bizalom sugárzott, s a másik szemében öröm csillogott, de ez az öröm aggodással volt kevert.

– Én felettem, fiam, eljárt az idő. Megvénültem. És örülök, ha te leszel az utódom, mert akkor jó kezekben lesz az erdő.

– Sokat kell még nekem tanulnom, amíg a maga nyomába léphetek, Izai bátyám.

– Tudom én, mit beszélek, Sándor – erősítette a hitet benne tanítómestere. – Sok mindent tudsz te már, fiam. A főiskolán sok hasznos tudományra tanítottak. Tudod, a mi korunkban másképp volt. Mindazt, amire téged és a többi fiatal társadat most tudós tanárok tanítottak, nekem az erdőtől, az élettől kellett ellesni. Nehezebb volt, de közben sok olyasmit is megtanultam, amiről a könyvek nem beszélnek. Erre, fiam, az erdő és az állatvilág apró üzeneteinek a megértésére – mert hidd el, hogy annak, aki érti a nyelvét, sok mindent mond a természet – majd megtanítlak én.

...A szél megcsendesedett. Onnan, ahol most a két ember állott, messze végig láttak a völgyön, ahol fenyők őrizték a csendet és csak az örökké rohanó hegyipatak zúgott.

– Így lesz az jól, Sándor – tette a vállára az öreg a kezét, majd felnézett a hegyek csúcsaira telepedett sötétszürke felhőkre, amelyek lassan már a fejük fölé gyűltek.

– Havazni fog – mondta csendesén és azzal előre indult a völgynek vezető ösvénynek. Maga mögött hagyva fiatal társát, hadd gondolkozzék, hadd örvendjen, hadd tervezgessen, mert az a világ rendje, hogy az öregek helyébe a fiatalok lépjenek.

Alig haladtak néhány száz métert és mint valami selymes, hús cirógatás, megérintették arcukat az első hópelyhek – és aztán az

első hó belepte az erdőt. Az erdő lakói – aszerint, hogy már láttak-e havat vagy sem –különbözőképpen fogadták ezt az új, fehér világot.

Íme, amott vörösbundás róka sompolyog az erdei úton. Most hirtelen megtorpan és úgy kapkod fölfelé, mintha legyet hessegetne. Valami hideg, nedves portéka ereszkedett rá az orrára és máris semmivé vált. Ez a barátunk már ismeri a téli erdőt és a vén csirketolvaj nem sok ügyet vet a szállingózó hópelyhekre. Egyenletes, nyugodt lépésekkel folytatja cserkésző útját. De nem úgy az a fiatal südő nyúl, aki egyenesen kétségbeesett a nagy, mindent beborító fehérség láttán és most, hatalmas ugrásokkal igyekszik olyan helyet keresni, ahol a megszokott föld kerüline talpa alá.

Az odvas fa mélyéből előkecmergő két fiatal vadmacska is olyan kényeskedő bizonytalansággal lép ujjhegyre, hogy nyomuk már messziről kiabálja: ezek se ismerik még a tél fehér takaróját.

Vadlibák megkésett csoportja húz távoli szállása felé, olyan alacsonyan, hogy szárnyuk suhogása is hallik. Az élen repülő öreg gúnár biztatva szól hátra:

– Gigágá, lilik, el ne maradjatok.

– Lilik, mind itt vagyunk... gigágá, jövünk... – hallik kórusban a válasz.

A vörösbundás róka – akit egyébként Pirónak hívnak és aki híres, tapasztalt libaszakértő – izgatottan szimatol a tovahúzó libasereg után és vágyakozva gondol arra, hogy milyen jó lenne, ha a libák valahol a közelben ereszkednének le. Már érzi a porhanyós libapecsenye és a libaaprólék finom ízét.

Milyen jó lenne egy kövér libára szert tenni ebben az élelemszük téli világban, mikor már nincs apró südőnyűi.

De ez csak vágy marad, mert a vadlibák óvatos legények és megvan az a rossz szokásuk, hogy csak a hullámzó vizek hátán szeretnek éjszakázni. Oda pedig – bármilyen ügyes és ravasz is legyen az – egyetlen vörösfrakkos haramia se tud utánuk menni.

A róka is tudja ezt, lemond a bizonytalan libapecsenyéről és lassan tovább sompolyog az egyre fehérebbé váló úton.

A nyargaló szél itt is, ott is simít még egyet a megfehéredő világon. Ahol egyetlennek találja a tájat, oda havat hord,

megtölti az apróbb vízmosások árkaival, mintha arról gondoskodna, hogy az érkező télnek puha ágyát vessen.

De a hó nem törődik semmivel. Szorgalmasan, egyre tovább hull, és vastag, a mozgás minden neszét felfogó, puha fehér takarót terít a havasra. A táj képe teljesen megváltozik. Eltűnnek az ösvények, elsimulnak a juhlegelő vakondtúrásai, mintha egy hatalmas kéz eltörölte volna az élet minden jelét – nem marad semmi más, csak a vakító fehérség.

Az erdőszéli kökényes mentén apró, egymásbaolvadó barna foltok mozognak. Foglyok. Idei költés valamennyi. Nem láttak még havat és ha nem volna közöttük a vén kakas, nem mernének megindulni ebben a nagy puha fehérségben, amibe hasig süppednek.

– Kakat... Kakat... – sürgeti a késedelmeskedőket és szeretné már népes családja minden tagját a bokros bújlató védelme alatt tudni.

Amíg nem vált fehérré a táj, a foglyok barna köntöse úgy beleolvadt az őszi avar színébe, hogy még az olyan élesszemű légi kalózkodók számára is, mint Piu, az öreg héja, észrevétlenül maradtak, de most, a vakító hóban vonuló barna foltok messze kiabálnak.

Mintha a felhőkből suhant volna ki, úgy vág középük Piu, a vén héja és áldozata még csipogni se tud, már megragadták a gyilkos karmok.

A többiek már a kökényes védő sűrűje alatt rémüldöznek, de ennek az egynek szétszóródnak tollai és a szúzi havat pirosra festi az első vér...

A KÉT EMBER SZORGALMASAN tapossa tovább az egyre jobban fehéredő ösvényeket, amelyeket gyakran kereszteznek az erdők népének nyomai.

A hó nagy árulkodó, megőrzi a nyomot és megmutatja, hogy erre ment Píró, aki Tapsi nyomait követte. És sok minden más egyebet is kikiabál a frissen esett hó az erdők népének titkos utairól és éppen úgy segít az embernek, mint ahogy az ember szolgálatába szegődött Csau is árulkodva vezet a simabőrű embereket az erdei nép nyomára.

Mert tudvalevő, hogy az embernek nincsen orra, legalább is nem olyan, amely megérezné a róka vagy a nyúl meleg szimatát és éppen azért kölcsönvette Csau híres orrát. Csau pedig elárulta az erdei népet, mert hiszen ő a farkassal van közvetlen rokonságban és most mégis az embert szolgálja.

Az első hóban megsokszorozódik az erdei nép gondja, mert megnehezül az élelemszerzés és a ragadozók számára könnyebbé válik a vadászat. Ezzel együtt az erdőt járó ember gondja is szaporodik, mert a tél a hasznos vadállomány megpróbáltatása és ilyenkor, ha nem siet segítségükre élelemmel, ha nem irtja szorgalmasan a ragadozókat, tavaszra ugyancsak megcsappan a nyulak, őzek, szarvasok, foglyok, fácánok száma. Pedig kár lenne értük.

Nem kell ott féltetni az erdőt, ahol olyan lelkiismeretes erdészek őröködnék, mint a mi öreg és fiatal barátunk: Izai és Sándor. Hagyjuk őket nyugodtan magukra, hadd járjanak a dolguk után. Ismerkedjünk inkább meg az erdei nép életével...

Az ég felé kapaszkodó mészkösziklák között kanyargó hegyi patak már sok emberöltő óta járja útját. Kitartó munkával simára csiszolta az elébe került köveket és egy-egy helyen, ahol puhább volt a szikla, mély ágyat készített magának. Sebes sodra itt meglassult, és megcsendesedett, vizében málnabokrok és páfrányok nézegették magukat.

A patak mindig sietve, öntudatosan tört távoli célja felé. A vén hegy, mikor kötekedő kedvében volt, megpróbálta elállani az útját, meglazított néhány sziklát és odaomlasztotta őket a patak elé.

– Keress magadnak más utat! – acsarkodott.

– Elzárjuk az utat! Erre nem járhatsz! – hetvenkedtek az irigy kövek, de a patak ismerte erejét és nem ijedt meg tőlük. Egyébként is sürgős találkája volt a völgyben a folyóval, nem akart elkésni és iparkodnia kellett.

– Gyertek csak – szólt a háta mögött tolongó apró hullámoknak.

Összegyűjtötte őket, és amikor már elegen voltak, átugrották a köveket. Így apróbb vízesések keletkeztek és a patak vígan tovább sietett.

Tavasszal, mikor a legmagasabb hegyekben is hirtelen olvadásnak indul a hó, a patak sokszor szeszélyesebbé vált és folyónak képzelte magát.

A szűk sziklaszorosok közt csattogva, rombolva hajszolta maga előtt hullámseregét, piszkos, sárszínű habot vágott a partok széléhez, hogy aztán törve, zúgva még gyorsabban a völgy felé iramodjék.

– Gyertek csak, lássunk egy kis világot! – szólt a medrében pihenő, széltörte fatörzseknek. Felrázta őket álmukból és mint valami szilaj óriás, felkapta hullámhátára. A fékevesztett hullámok nekirentettek az útjukban álló szikláknak, megingatták, kiemelték helyükből és játékos kedvvel maguk előtt görgették.

De ez a vad rohanás nem tartott sokáig. A patak hamar lecsendesedett és aztán megtisztult hullámai bocsánatkérő locsogással csókolták az öreg hegy sziklatestét.

– Ne haragudj, öreg barátom – suttogták a habok –, de az utamba álló kövek nagyon felbosszantottak.

A hegyi patak – mint általában a vándorok – beszédes kedvű habjai halk locsogással szóltak oda egy-egy régi ismerősnek, ha az éppen az útjukba került.

– Szép új hajtásaid vannak – bókolt egy-egy fűrge hullám a mohos szikla tövébe kapaszkodó páfrányok.

– Tetszem neked? – billentette meg kacéran üde zöld levelét a páfrány, de a fecsegő hullám már messze járt és az újonnan érkezők mással voltak elfoglalva.

Nyári időben egy-egy szelíd margaréta is utazott a patak hullámain. Valamelyik legelésző őz megkóstolta a part fölé hajló margarétákat. Így hullott a vízbe és indult messzi útra az erdei tisztások szép virága.

De a nyár messze van és a hegyekben még a Tél uralkodik. Ugyan az ő uralma se örök és nem tarthatja a végtelenségig jégglakat alatt a havasi világot, mert egyszer a Tavasz kibontott hajú leánykái elindulnak a völgyekből és szikláról-sziklára kapaszkodva a magas, hófedte bércek felé tartanak, hogy

nyomukban kizöldüljön az erdő és millió tarka virágtól színesedjenek a havasi rétek.

A patak most a Tél jégpáncélja alatt raboskodik, de itt-ott kitört a börtönéből és a jég alól felbuggyanó vize halk csörgedezéssel adja hírül a havasi világnak: itt vagyok, élek, csörgedezem és most is, mint mindig, sürgős a dolgom. De bármennyire is siet, a hosszú tél magánosságában mégsem állja meg, hogy a partján elgondolkozva üldögélő nyúlak ne mondjon valamit.

– De nagy gondban vagy, Tapsi – szólt barátságosan a nyúlhoz.

És ha a nyúl is úgy el tudna most beszélgetni a mindig csobogó patakkal, mint – tegyük fel – a sarki fűszerboltban összetalálkozó és tereferelő asszonyok, akkor elmondaná, hogy milyen nehéz az élete.

Az erdő és a mező legártatlanabb állata, még a légynek se vét és mégis rengeteg az ellensége. Apróbb és nagyobb ragadozók lesik és mind az életére törnek. Ha nem lenne olyan szapora – márciustól szeptemberig négyszer is fial –, már rég kipusztult volna.

Tapsi most is azon töpreng, hogy hol található egy olyan zugot fészkelésre, ahol majd fiókáit biztonságban felnevelheti. Einehezült testével a futás nem megy könnyen, hamar kifárad és könnyű prédája a ragadozóknak. Tehát Tapsinak minden oka meg volt arra, hogy mint a locsogó hullám is megjegyezte, „nagy gondban” legyen.

– Vigyázz, Tapsi! – folytatta a patak –, mert Kagur, a farkas, közel van. Az elébb ivott vizemből. Úgy gondolom, nagyon éhes lehet. Azt hiszem, pont téged keres.

– Kagur?... A farkas?! Engem?! – makogta ijedten a nyúl és oly hatalmas ugrásokkal váltott be az erdőbe, mintha a veszedelem máris a nyomában lenne.

A patak jóízűt mosolygott a nyúl rémült nekiiramodásán, aztán elgondolkozva csobogott tovább a görbe tölgy ágán üldögélő szajkónak.

– Látod, Matyi, amióta Kagur, a félelmetes, nálunk tanyázik, a rémület lett úrrá az erdőn. Mindenki fél, retteg, mert nem tudhatja, honnan ront rá Kagur. Valahogy nem jól van ez így.